Vol. 1 No. 4 (2022)
ISSN: 2181-3132
Yosh Tadqiqotchi Jurnali

O'ZBEK TILINING PSIXOLINGVISTIK TADQIQI MUAMMOLARI

Rasulova Umida
Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti talabasi

https://doi.org/10.5281/zenodo.6589193

ANNOTATSIYA. Tilshunoslikda psixologik yo'nalish,psixolingvistikaning kelib chiqishi, psixologik komponentlar, semantik-psixologik qarashlarda nutqning qurilishi, nutqning vaziyati, nutqning masalalari, psixolingvistik tadqiqda eng muhim bo'lgan obyektlar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Psixolingvistika, psixologizm, nutqiy jarayon, nutqiy faoliyat, psixologik komponentlar, etnolingvistik nazariyalar.

Tilshunoslikda psixologik yo'nalish bilan bog'liq muammolar naturalistik va logik ta'lim egalarining xatti-harakatlari bilan bog'liq ravishda kirib kelgan. Bu borada V. fon Gumboldt konsepsiyasiga e'tibor bergan holda, semantik qurilishda nutqiy ijodiy yondashuv lozimligini ta'kidlashida kuzatiladi. Bu holat psixolingvistika bilan shug'ullangan barcha maktab azolarining diqqat-e'tiborida bo'lib kelgan. Qariyb yuz yildirki, psixologiyaning turli xil aspektlarida nutq o'stirishning nutqiy ijodiy yondashuvdagi suhbat me'yorlari faoliyatiga aloqadorligi alohida o'rganilgan.

Ma'lumki, psixolingvistika asoschisi nemis tilshunos olim G.Shteyntal (1823-1899) hisoblanadi. Uning eng muhim asarlari sifatida "Tillarni tasnif etish va ularning taraqqiyot qonuniyatlarining maqsadi" deb nomlangan bo'lib, 1850-yilda yozilgan. Undan keyin 1851-yilda yozgan "Tillarning kelib chiqishi", 1855-yilda yozilgan "Grammatika, logika va psixologiya", 1860-yilda yozgan " Muhim tipdagi tillarning tuzilishi xarakteristikasi" asarlarini sanab o'tish lozim. Shuni alohida ta'kidlamoq joizki, lingvistik biologizmning o'ziga xos xususiyatlari Shleyxer ta'limotida o'z ifodasini topgan bo'lsa, logik grammatizm Bekker ta'limotida jonlantirildi. Shteytal esa o'z ijodiy o'qishlarida bu jarayonni individning xatti-harakati va xalq psixologiyasi taraqqiyotiga tayanib o'rganadi. Tilshunoslik-faqat individning psixologik xarakteri bilan chegaralanmaydi, balki uning nutqini o'rganadi, ayni zamonda xalqning psixologiyasini, uning tilini ham o'rganadi.

Shteyntal ilmiy qarashlariga Potebnya va Paul, Boduen de Kurtene ham Sossyur, Sepira va Sherbalar e'tibor qaratadi. Biroq psixolingvistika bir xalq misolida rivoj topgan emas.

Potebnya va Paul qarashlarida psixologik asosi gapning semantik qurilishi, garmmatik kategoriyalari, tilning leksik ma’nolari uchun xizmat qiladi. Psixologik tushunchalar til aloqasining shaxs va xalqqa bog’liqligini, shuningdek, tilning tarixiy-madaniy faktor ekanligini ifoda etadi.

Boduen de Kurtene va F.Sossyur nutqiy ijodiy yondashuvning ijtimoiy xarakter kasb etishini alohida ta’kidlashadi. Bu konsepsiya turli xil individual-leksik birliklarning paydo bolish omillarini, ijtimoiy-grammatik assotsiatsiyasining esa uzviy aloqadorligini anglatadi. Psixologik maktab XIX asrning birinchi yarmi va XX asr boshlarida vujudga kelgan bo‘lib, til va nutq muammosiga doir tilning funksional (vazifaviy) belgilarini, shuningdek, til qurilishini va nutqiy-ijodiy yondashuvni o‘rgangan edi.

Ma’lumki, vazifaviy-struktur yo‘nalish psixolingvistika, ya’ni lingvistik psixologiya uchun muhimdir. A.Marti o‘z ishlarida, jumladan, 1908-yilda yozgan "Umumiy grammatika va falsafiy tilni tekshirishning isbotlanganligi", A.Gardineraning 1932-yilda yozgan "Til va nutqning nazariyasi", K.Byuleraning 1934-yilda yozgan "Til nazariyasi" asarida aynan vazifaviy-struktur yo‘nalish masalasida ilmiy izlanishlar olib borishgan. Ta’kidlash joizki, psixologik idealar lingvistik yo‘nalishlar uchun muhim bolib, psixologizm va nutqiy faoliyatni tushunishni idrok etishda simvolik alomat kasb etadi. Buni logik-ma’noviy tahlilda lingvistik yo‘l bilan amalga oshiriladi.

Psixologik komponentlar strukturalizm, etnolingvistik nazariyalar, semiotika yo‘nalishlarida o‘rganilgan va tadqiq etib kelinmoqda. Shunga ko‘ra, psixologik yo‘nalishlarning muhim ko‘rinishlari til uchun xarakterli bo‘lib, psixolingvistikaning yuzaga kelishini ta’minlagan. 1954-yilda shu masalaga bag’ishlangan, ya’ni psixologlar va tilshunoslar hamkorligida AQSHning Blumington shahrida seminar bo‘lib o‘tgan edi. 1957-yilda esa Ch.Osgud "Ma’nolar o‘zgarishi" 1961-yilda esa o‘zining psixolingvistikaga doir muhim bo‘lgan ishi "Psixolingvistika" ni yaratdi. Amerikalik psixolingvistlar ana shu ishlarga tayanib deskritiv va transformatsion tekstlarni yuzaga keltirishgan hamda xulq-atvor psixologiyasi, ayniqsa, "ongdagi xalq-atvor modeli"ni Osguda va uning informatsion nazariyasi hamda matematik nazariyasiga bog’liq ekanligini isbot qildilar.

Semantik-psixologik qarashlarda nutqiy jarayoni aynan nutqning qurilishi, nutqning vaziyati, shuningdek, nutqning kontekstda tutgan o‘rni masalalari to‘laqonli ravishda o‘rganilgan va o‘rganilib kelinmoqda. Rus tilshunosligida bu muammolar bilan L.Sherba, L.Vogotskiy kabi olimlar

muntazam shug'ullanib kelishgan. Bir qancha psixolingvistlarni A.Leontev boshqarib kelgan. Natijada, 1967-yilda "Psixolingvistika", 1969-yilda "Psixolingvistik birliklar nutqiy vaziyatning muhim vositalari", 1969-yilda "Til, nutq, nutqiy faoliyat" deb nomlangan asarlarini yaratgan. Angliyada Fyors Xolideya boshchiligida kontekst vaziyati, nutqiy vaziyat, nutqiy kontekst masalalari bilan bevosita shug'ullanuvchi maktab yaratilgan. Yaponiyada esa bevosita " tilning paydo bolishi"ni oʻrganuvchi maktab mavjud bolib, u asosan, til va uning inson faoliyatiga aloqadorligini, til va nutqiy jarayonni oʻrganish asosida nima beradi, degan masalalar ustida ilmiy izlanishlar olib boriladi. Koʻrinadiki, til jamiyatning asosiy aloqa-aralashuv vositasi sifatida tushuniladi, shuning uchun tilni har tomonlama oʻrganish va tahlil etib berish lozim boladi. Insonning ijtimoiy-siyosiy qarashlarda tildan va uning elementlaridan foydalanish muhimdir. Bunda til elementlari yordamida hosil qilingan ma'nolar til belgilari yordamida ma'no hosil qilib, ular ayni zamonda inson xatti-harkatiga xos tushunchalarni tushunish imkonini beradi.

Lingvistik psixologizmning paydo boʻlishida naturalizm va logizmning alohida oʻrni bor. Psixologiya ana shu jarayonlarning bir koʻrinishi boʻlib, psixologizm tilning boshqa xususiyatlarini, xususan, uning nutqiy faoliyati bilan bog'liq jihatlarini oʻrganadi. Psixologik jarayon bilan biz sotsiolingvistika va struktural tilshunoslikda, lingvosemiotika va matematik lingvistikaning boʻlimlarida tanishib chiqamiz. Nutqiy faoliyat jarayonini psixofizik aspektlarini tadqiq etish gapiruvchilar tomonidan nutqning fiziologik asosini oʻrganishni taqozo etadi. Tomson bu haqida toʻxtalib, quyidagilarni bayon etadi: "Biz hozirgi zamon tilini tushunish asosida uning, ya'ni tilning biz tomondan soʻzlashuv jarayonida gapirish, fikr yuritish, eshitish, oʻz navbatida, bizning organizmimizda psixologik faktorlarni yuzaga kelishini ta'minlaydi, umuman til mavjudligi biz uchun psixologik va fiziologik jarayonlarda ma'lum boladi".

Nutqiy faoliyatning fiziologik asosi haqida Blumfild va psixolingvistlar toʻxtalib, ularni tarixiy transformatsion sharoit taqozosi bilan bog'lab, nutq tuzilishiga xos, deb ta'kidlaydilar.

Lingvistik psixologizmning asosiy maktablarida etnolingvistika va psixologik sotsiolingvistika, semantik psixologizm, psixologiya, nutq va psixolingvistika masalalari muhim, deb qaraladi. Ularning ilmiy qarashlari asosida turli-tuman psixologik maktablarda oʻqishlar yuzaga kelgan. Muhimi shundaki, psixologik yoʻnalishlarning barchasida psixolingvistikani psixologiya va tilshunoslik fanlarining tutash nuqtasida paydo bolgan fan sifatida e'tirof etiladi.

Xullas, zamonaviy tilshunoslik tobora kengayib, taraqqiy etib bormoqda. Buning asosini, shubhasiz, tilshunoslik va boshqa fanlar oʻrtasidagi aloqadorlik ta’minlaydi. Psixolingvistika ham ana shunday jarayonning mahsulidir.

Matn psixolingvistik yondashuvlar talqinida. Matnning antropotsentrik mohiyati psixologiya va lingvistika sohalari kesishuvi natijasida yuzaga kelgan psixolingvistikada, ayniqsa, yaqqol namoyon boʻladi. Psixolingvistik tadqiqotlarda matnning matn tuzuvchi matn retsipientdan iborat uchlik nuqtayi nazaridan tadqiq etilishi unda shaxs omilining rolini chuqur oʻrganishni taqozo etadi.

Ma’lumki, psixolingvistika sohasi XX asrning 50-yillarida psixologiya va tilshunoslik fanlarining hamkorligi natijasida yuzaga kelgan. Psixolingvistikaning asosiy tadqiq obyekti nutqiy faoliyat subyekti bolgan shaxs, til sohibi hisoblanadi. Rus tilshunosligida mazkur soha rivojiga katta hissa qoʻshgan A.A.Zalevskaya psixolingvistikaning vazifasi haqida yozar ekan, tilning amal qilishini psixik fenomen sifatida tavsiflash va tushuntirish ushbu sohaning asosiy maqsadi boʻlishi kerakligini ta’kidlaydi.

Psixolingvistikaga doir koʻplab tadqiqotlar yaratgan rus tilshunosi va psixologi V.P.Belyanin “Osnovi psixologicheskoy diagnostiki (modeli mira v literature)” nomli asarida matnga lingvistik va psixologik yondashuv haqidagi oʻz konsepsiyasini yaratdi. Olimning mazkur kitobdan oʻrin olgan, matn haqidagi qarashlarini aks ettirgan 6 banddan iborat fikrlarini toʻliq keltirishni lozim, deb hisoblaymiz. Zero, ular tilshunosligimizda hali shakllanib ulgurmagan matnning psixolingvistik tadqiq tamoyillari uchun juda muhimdir.

1. V.P.Belyaninning fikriga koʻra, nutq ortida nafaqat til tizimi, balki psixologiya ham turadi. (Ayonki, bunda olim nutq yaratilishi jarayonini nazarda tutgan).

2. Har xil matn ortida har xil psixologiya turadi. (Bunda V.P.Belyanin matn tuzuvchining matnda aks etuvchi subyektiv xususiyatlarini nazarda tutgan).

3. Badiiy matn tuzilishi aksentuallashgan ong tuzilishiga muvofiqdir. (Bunda Belyanin ong psixik tuzilishining matn tuzilishiga ta’sirini nazarda tutadi. Uning bu fikri keyingi bandda yanada ravshanroq namoyon boʻladi).

4. Hissiy-mazmuniy dominanta badiiy matnning semantik, morfologik, sintaktik xususiyatlari, shuningdek, uning uslubiyati namoyon boʻlishida asosiy rolni bajaradi.

5. Matn voqelik ong, olam manzarasi – til - matn tuzuvchi - retsipient - matn proyeksiyasidan iborat tizim unsuri hisoblanadi. (V.P.Belyanin ushbu bandda matn yaratilishi va idrokining barcha lisoniy va nolisoniy omillarini qayd etgan).

6. Retsipiyentning badiiy asar haqidagi oʻz talqini boʻlishi mumkin. Bu talqin matn bilan birga retsipientning psixologiyasiga ham bog'liq boʻladi. (Bu bandda V.P.Belyanin matn idrokining xususiy hodisa ekanligini ta'kidlagan).

Nazarimizda, V.P.Belyanin tomonidan keltirilgan ushbu qarashlar faqat badiiy matnni emas, boshqa uslubdagi matnlarni ham psixolingvistik tahlil qilish uchun asos boʻla oladi. Xususan, 5-bandda bayon etilgan matnning obyektiv voqelik, ong, olam manzarasi, nutq yaratilishi va uning idroki bilan bog'liq boʻlgan serqirra va murakkab hodisa ekanligi haqidagi qarashlar matnning psixolingvistik mohiyatini yaqqol namoyon etadi.

Psixolingvistik tahlilda lisoniy ong masalasi ham markaziy oʻrinlardan birini egallaydi. Lisoniy ong tashqi faoliyatni til belgilari vositasida rejalashtirish va boshqarishdan iborat bolgan ichki jarayondir". U, xususan, muloqotning eng oliy birligi boʻlgan matn yaratilishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Matnning psixolingvistik tadqiqida eng muhim bolgan obyektlardan biri til sohibi matn tuzuvchi va retsipient faoliyatidir. Ma'lumki, matn inson tomonidan inson uchun yaratiladi. Bu matn yaratilishi va uning idrokidan iborat faoliyat zanjirining antroposentrik xususiyatga ega ekanligidan dalolat beradi. Psixolingvistik tahlilda muallif-retsipient munosabatlarida amal qiluvchi lisoniy va nolisoniy omillar borki, ularni oʻzaro uyg'unlikda tadqiq etish kutilgan natijalarni olishga imkon yaratadi.

Tilshunoslikda matn mohiyati, unga xos boʻlgan asosiy belgilar haqida mavjud bolgan fikrlar matnni psixolingvistik aspektda oʻrgangan tadqiqotchilar tomonidan ham e'tirof etiladi. Jumladan, yaxlitlik, informativlik, bog'lanishlik kabi xususiyatlar matnning asosiy belgilari ekanligi bir qator psixolingvistlarning ishlarida ham qayd etib oʻtilgan. Shu bilan birga, ushbu tadqiqotchilar matnning psixolingvistik oʻziga xosligi haqida ayrim qarashlarni ham ilgari surdilar. Jumladan, matnni psixolingvistik aspektda oʻrgangan Yu.A.Sorokin uning bog'lanishlik va yaxlitlikdan iborat

belgilariga quyidagi tarzda yondashadi: Matn yaxlitligi psixologik nuqtayi nazardan retsipient va matnning oʻzaro munosabati jarayonida yuzaga keluvchi yashirin proyeksion (konseptual) holatdir, shuningdek, bog'lanishlik til-nutq qurilishi unsurlari barobarida uning qurilish unsurlari boʻlmagan qismlarning oʻzaro hamkorligi natijasi hamdir. Yana bir tilshunos A.I.Novikovning fikriga koʻra esa matn yaxlitligi faqat uning mazmuniy tuzilishiga xosdir.

A.I.Novikovning ushbu xulosasi psixologik va kognitiv nuqtayi nazardan toʻgʻri boʻlsa-da, matnning tashqi tuzilishi sintaktik-struktur jihatini e'tiborga olmaganligi bilan munozaralidir. Zero, matn yaxlitligini uning ichki tuzilishigina ta'minlamaydi. A.I.Novikov matnning psixolingvistik belgilari qatorida axborot siqiqligi (kompressivnost)ni ham qayd etadi. Axborot verbal shaklining siqiqligi N.A.Jinkinning har bir matnni bitta gap shakliga keltirish mumkinligi haqidagi g'oyasiga asoslangan. A.I.Novikov yuqorida qayd etilgan maqolasida matnni tahlil qilishning yangi bir yoʻnalishi haqidagi qarashlarini ham bayon etgan. Uning fikricha, psixolingvistik va kognitiv tilshunoslikda til turli nuqtayi nazarga koʻra tahlil qilinsa-da, ular bir nuqtada kesishadi. U mana shu nuqtani lingvopsixologiya deb atashni taklif qiladi. Matnni psixolingvistik tahlil etish haqidagi ayrim tadqiqotlarda uning kreollashtirilganlik, shakliy uzilish hamda interpretativlik xususiyatlari ham e'tiborga olinishi lozimligi ta'kidlanadi.

Kreollashtirilganlik (rus tilida: kreolizovannost) kreol soʻzidan hosil qilingan boʻlib, retsipientga ta'sir otkazish maqsadida verbal hamda noverbal shakllarning uyg'unlashtirilishi tushuniladi. Rus tilshunosi M.B.Voroshilovaning ma'lumotiga koʻra, bu tushuncha psixolingvistikaga Yu.A.Sorokin hamda E.F.Tarasovalar tomonidan kiritilgan: "Kreollashtirish natijasida verbal va noverbal unsurlar yagona vizual, tuzilmaviy, mazmuniy va funksional yaxlitlikni hosil qiladi". Bunday matnlar sirasiga tadqiqotchi reklama matnlari, kinomatnlarni kiritadi.

Biz ruscha kreolizovanныy tekst terminini oʻzbek tilida uygʻun matn termini bilan ifodalash ma'qul, deb o'ylaymiz, chunki bunday matnlarda bir necha nolisoniy va lisoniy faktlarning uyg'unlashuvidan iborat jarayon hosil boladi. Fikrimizcha, uyg'un matnlar, nafaqat psixolingvistikada, balki lingvokulturologiyada ham oʻrganilishi lozim. Sababi uyg'un matnlarda turli madaniy-semiotik maydonlar oʻzaro aloqaga kirishadi. Masalan, g'azallar toʻplamidan iborat kitoblarda koʻpincha Ch.Ahmarov miniaturalari ham beriladi. Bunda she'riy matn mazmuni

hamda suratlardagi tasvir oʻzaro uygʼunlashadi. Bunday usulni ertaklar toʻplamida ham koʻrish mumkin. Reklama matnlari ham uygʼun matnga tipik misol bola oladi. Teleekranda namoyish etiladigan reklamalarda uch turdagi madaniy-semiotik maydon: tasvir, musiqa va matn uygʼunlashuvini kuzatish mumkin. Kinomatnlarda ham ogʼzaki matn, tasvir va musiqa uygʼunligi tomoshabin ruhiyatiga taʼsir etuvchi asosiy omillar hisoblanadi.

Yuqorida aytilganidek, bu kabi matnlar funksional yaxlitlikni hosil qiladi. Psixolingvistikada retsipientlarning ana shu yaxlitlikni qabul qilish qobiliyatlari tadqiq qilinadi.

Ушбу мақолада ўқув луғатларининг умумий луғатлардан нафақат ҳажми, балки ундаги сўзларнинг танланиш мезонлари, луғат қисмларининг таркиби, жойлашуви – мегаструктураси билан ҳам фарқланиши, синоним ўқув луғатлар луғат мақоласи таркибида лексикографик пометалар (турли қисқартмалар, белгилар)га кам ўрин берилганлиги муҳокама қилинади.[1]

This article is dedicated to the research of Adjusted meanings of Moral-spiritual concept defining units in the Uzbek language. And also analyzed the semantic analysis of grammatical shape lexemes of specialized meaning and provide a corresponding recommendation for lexicographical practice in the Uzbek language is one of the actual challenges of linguistics as today's challenge.[2]

Корпус лингвистикасида семантик разметка, унинг теглар тизими, тег категориялари, семантик теглаш муамммолари, кўпмаънолилик ва омонимлик муаммосини ечиш масаласига оид қатор тадқиқотлар вужудга келган.[3]

The article discusses the research methods of Uzbek language syntax. In Uzbek linguistics, syntactic phenomena have been studied in detail since the 1930s, and several syntactic theories have emerged in this regard.[4]

---

[1] Гуландом Мирханова. (2022). СИНОНИМ СЎЗЛАР ЎҚУВ ЛУҒАТИНИНГ УМУМИЙ ТУЗИЛИШИ. *Yosh Tadqiqotchi Jurnali*, *1*(2), 172–178. Retrieved from http://2ndsun.uz/index.php/yt/article/view/90

[2] Gulbahor, T. (2016). Adjusted Meanings of Moral-Spiritual Concept Defining Units. *ANGLISTICUM. Journal of the Association-Institute for English Language and American Studies*, *5*(7), 40-45.

[3] Ахмедова, Д. (2020). Семантик разметка тизимида тег гуруҳлари. *Oriental Art and Culture*, (III), 440-444.

[4] Ergashevna, Y. N. (2021). ON METHODS OF RESEARCH OF UZBEK LANGUAGE SYNTAX. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, *9*(11), 22-28.

The article examines the first dictionary in the Turkish language Mahmud Kashgaris "Devonu lugotit turk" in terms of a dictionary in accordance with the traditions of world lexicography and argues that it is the first appearance of modern complex dictionaries in the Turkish (Uzbek) language.[5]

Now studying scientific heritage, socio-political activities and acquaintance youth charity of our above-stated ancestors is considered one of the main urgent objectives of the modern intellectuals.[6]

This article covers the main place of small business and business in todays market economy. Including scientifically analyzed the development of small business and business, and the legal basis, at this time financially support small business and business, the latter is amended and the rules for this branch of national legislation are added.[7]

Мамлакатимиз тараққиётининг янги босқичида жамият ҳаётининг асосий негизи бўлмиш оилалар барқарор муҳитини мустаҳкамлаш ва бу масалаларда хотин-қизларнинг ўрни ва аҳамияти ошириш долзарб аҳамият касб этмоқда. Юртимиз аҳолисининг тенг ярмига яқинроғини ташкил этадиган хотин-қизлар жамиятнинг барча соҳаларида самарали фаолият юритмоқда.[8]

In this article are given the importance, role, types of the family in modern society. Its development from ancient times till present is widely described in this article.[9]

The widespread introduction of new pedagogical technologies in teaching students of higher educational institutions and the effective use of innovative technologies are the main support for improving the quality of education.[10]

---

[5] Bakhriddinova, B. M. (2020). "DEVONU LUGOTIT TURK" AS A FIRST VIEW OF MODERN COMPLEX EDUCATIONAL DICTIONARIES. *Theoretical & Applied Science*, (4), 981-985.
[6] Tolibjonovich, M. T. (2021). EASTERN RENAISSANCE AND ITS CULTURAL HERITAGE: THE VIEW OF FOREIGN RESEARCHERS. *ResearchJet Journal of Analysis and Inventions*, *2*(05), 211-215.
[7] Tolibjonovich, Madumarov T., and Gulomjonov O. R. Ogli. "Lombard Microcredit Organization Its Concept and Its Importance Today." *JournalNX*, vol. 6, no. 10, 2020, pp. 109-111.
[8] Мадумарова Зиёдахон. (2022). ЯНГИЛАНАЁТГАН ЎЗБЕКИСТОНДА ГЕНДЕР МУАММОЛАРИНИ БАРТАРАФ ЭТИШДА АХЛОҚИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИНГ ЎРНИ. https://doi.org/10.5281/zenodo.6569712
[9] Nasriddinovich, A. A. (2020). THE FEATURES OF APPEARING FAMILY IN MODERN SOCIETY. *European science review*, (3-4), 69-72.
[10] Jamoliddinovich, U. B. (2022). FUNDAMENTALS OF EDUCATION QUALITY IN HIGHER EDUCATION. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429*, *11*(01), 149-151.

The article describes in detail the basics of translation theory, the object of research, and the methods of analysis of translation theory. Opinions on the importance of translation among different peoples, the concept of translation, and its types are discussed. However, various examples of translation types are given.[11]

The aim of the present study was to determine whether an association exists between the du ration of menopause and the age of menopause onset, and the differences in bone mineral densit y (BMD) in postmenopausal women.[12]

This article analyzes how Somerset Maugham's short story "A Friend in Need" skillfully reflects the power and value of true friendship using ethical concepts such as goodness, kindness, justice, and compassion, which are sacred to each of us.[13]

The article considers the correlation of the real facts and imagination in "Tamburlaine the Great" by Christopher Marlowe.[14]

This article discusses an attitude to women in the past and the interpretation of the image of women in the works of some writers.[15]

В современном обществе все более возрастает роль иностранных языков. Знание иностранного языка дает молодежи возможность приобщиться к мировой культуре, использовать в своей деятельности потенциал обширных ресурсов глобальной сети Интернет, а также работать с информационными и коммуникационными технологиями и мультимедийными средствами обучения.[16]

---

[11] Gafurovna, R. Z. (2021). Translation Theory: Object of Research and Methods of Analysis. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*, *24*(2), 35-40.

[12] Najmutdinova, D. K., Nurmukhamedova, L. S., Alieva, D. A., Maksudova, D. S., & Nosirova, Z. A. (2016). Study of the effects of the age at menopause and duration of menopause on bone mineral density in postmenopausal women in Uzbekistan. *International Journal of Biomedicine*, *6*(1), 38-40.

[13] Pulatova Sabina. (2022). THE REVELATION OF VIRTUE THROUGH EVIL IN THE SHORT STORY "A FRIEND IN NEED" BY WILLIAM SOMERSET MAUGHAM. *Yosh Tadqiqotchi Jurnali*, *1*(2), 240–244. Retrieved from http://2ndsun.uz/index.php/yt/article/view/100

[14] Temirovna, M. P. (2021). THE CORRELATION OF HISTORICAL TRUTH AND IMAGINATION IN CHRISTOPHER MARLOWE'S TRAGEDY "TAMBURLAINE THE GREAT". *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, *2*(12), 455-457.

[15] Muradovich, R. M. (2021). The Image of a Woman in The Work of Uzbek Writers. *Eurasian Research Bulletin*, *3*, 7-12.

[16] Махмурова, М., Абдуллаева, Л. С., & Самадова, С. А. Современные методы преподавания иностранных языков. Коммуникативный метод. *Наука. Мысль*, *6*, 72-76.

This article deals with the heroes of the novel "Between Two Doors", one of the most popular works of modern Uzbek literature. There is a comprehensive analysis of the female image. A special place in the work of Utkir Khashimov is occupied by the novel "Between Two Doors". The writer is concerned not only with the pressing social issues of today, but with eternal moral problems. In particular, by calling "Between Two Doors", the writer means the path of person, which he walked from birth to death.[17]

Har bir millat madaniyatida kasallik nomlarini ifodalovchi qarashlar mavjud bo'lib ular shu xalq dunyoqarashini, dinini, urf-odatlarini, turmush tarzini va tarixini o'zida mujassamlashtiradi. Xususan, o'zbek va ingliz xalqi amaliy nutqida rak, sil, vabo kabi xavfli kasalliklar nomi qadimda tabulashtirilgan, bunga tarixiy sabablar mavjud. Hozirgi kunda ularning davosi topilgan bo'lsada, xalqimiz "yomon xastalik"," og'ir dard"," yomon kasallik" kabi birikmalarni qo'llash bilan kifoyalanadi.[18]

Badiiy adabiyotning qamrov darajasi keng sanaladi. Zero undagi janrlarning har biri insonning kamoloti uchun xizmat qiladi.[19]

В данной статье сопоставление диккенсовской концепции детства и концепции детства в произведениях Достоевского.[20]

В настоящее время глобальной социальной опасностью является угроза обнищания населения. Безработица, экономическая и социальная нестабильность, несбыточность надежд, крушение планов интенсифицируют процесс маргинализация населения. [21]

The relevance of speech and culture in the present day is considered important in linguistics and its areas of study are becoming more and more comprehensive day by day. This article will highlight the important aspects of the study of culture and national characteristics in the study of

[17] Turaeva, K., & Zarinabonu, A. (2022). Interpretation Of Woman Image in Modern Uzbek Literature (Based on Utkir Khashimov's Book "Between Two Doors"). *Eurasian Research Bulletin*, *4*, 42-44.
[18] Baxronova Matluba. (2022). RUHIY KASALLIKLARNING INGLIZ ADABIYOTIDA BERILISHI. https://doi.org/10.5281/zenodo.6509637
[19] Oripova Kamola. (2022). O'ZBEK VA FRANSUZ TILLARIDAGI MAQOLLARDA JON KONSEPTINING IFODALANISHI. *Yosh Tadqiqotchi Jurnali*, *1*(3), 398–408. Retrieved from http://2ndsun.uz/index.php/yt/article/view/209
[20] Тухтаева, Ф. И., & Ҳамроева, Ш. Ш. (2019). Сопоставление диккенсовской концепции детства и концепции детства в произведениях Достоевского. *Мировая наука*, (5), 709-713.
[21] Суяров, З. Э. (2021). СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКОЕ ИЗУЧЕНИЕ ПРОБЛЕМЫ БЕДНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ. *Academic research in educational sciences*, *2*(12), 1175-1182.

modern units of oral speech. Currently, English is widely spoken in the world community. It is the language of Advanced Science and technology, trade and cultural relations, trade and business.[22]

The article is dedicated to the description of Uzbek national children's clothes of the past centuries and its modern implementation. Article describes types of clothes, its designation and modern usage.[23]

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Гуландом Мирханова. (2022). СИНОНИМ СЎЗЛАР ЎҚУВ ЛУҒАТИНИНГ УМУМИЙ ТУЗИЛИШИ. Yosh Tadqiqotchi Jurnali, 1(2), 172–178. Retrieved from http://2ndsun.uz/index.php/yt/article/view/90

2. Gulbahor, T. (2016). Adjusted Meanings of Moral-Spiritual Concept Defining Units. ANGLISTICUM. Journal of the Association-Institute for English Language and American Studies, 5(7), 40-45.

3. Ахмедова, Д. (2020). Семантик разметка тизимида тег гуруҳлари. Oriental Art and Culture, (III), 440-444.

4. Ergashevna, Y. N. (2021). ON METHODS OF RESEARCH OF UZBEK LANGUAGE SYNTAX. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 9(11), 22-28.

5. Bakhriddinova, B. M. (2020). "DEVONU LUGOTIT TURK" AS A FIRST VIEW OF MODERN COMPLEX EDUCATIONAL DICTIONARIES. Theoretical & Applied Science, (4), 981-985.

6. Tolibjonovich, M. T. (2021). EASTERN RENAISSANCE AND ITS CULTURAL HERITAGE: THE VIEW OF FOREIGN RESEARCHERS. ResearchJet Journal of Analysis and Inventions, 2(05), 211-215.

7. Tolibjonovich, Madumarov T., and Gulomjonov O. R. Ogli. "Lombard Microcredit Organization Its Concept and Its Importance Today." JournalNX, vol. 6, no. 10, 2020, pp. 109-111.

[22] NARZIYEVA, I. Z. (2021, March). COMPARATIVE STUDY OF THE CULTURAL AND NATIONAL CHARACTERISTICS OF MODERN UNITS OF ORAL SPEECH (based on Uzbek and English language materials). In *E-Conference Globe* (pp. 285-289).

[23] Kadirova, N. A. (2020). UZBEK NATIONAL CHILDRENS CLOTHING AND ITS EVOLUTION. *Theoretical & Applied Science*, (6), 155-157.

8. Мадумарова Зиёдахон. (2022). ЯНГИЛАНАЁТГАН ЎЗБЕКИСТОНДА ГЕНДЕР МУАММОЛАРИНИ БАРТАРАФ ЭТИШДА АХЛОҚИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИНГ ЎРНИ. https://doi.org/10.5281/zenodo.6569712

9. Nasriddinovich, A. A. (2020). THE FEATURES OF APPEARING FAMILY IN MODERN SOCIETY. European science review, (3-4), 69-72.

10. Jamoliddinovich, U. B. (2022). FUNDAMENTALS OF EDUCATION QUALITY IN HIGHER EDUCATION. INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(01), 149-151.

11. Gafurovna, R. Z. (2021). Translation Theory: Object of Research and Methods of Analysis. International Journal of Progressive Sciences and Technologies, 24(2), 35-40.

12. Najmutdinova, D. K., Nurmukhamedova, L. S., Alieva, D. A., Maksudova, D. S., & Nosirova, Z. A. (2016). Study of the effects of the age at menopause and duration of menopause on bone mineral density in postmenopausal women in Uzbekistan. International Journal of Biomedicine, 6(1), 38-40.

13. Pulatova Sabina. (2022). THE REVELATION OF VIRTUE THROUGH EVIL IN THE SHORT STORY “A FRIEND IN NEED” BY WILLIAM SOMERSET MAUGHAM. Yosh Tadqiqotchi Jurnali, 1(2), 240–244. Retrieved from http://2ndsun.uz/index.php/yt/article/view/100

14. Temirovna, M. P. (2021). THE CORRELATION OF HISTORICAL TRUTH AND IMAGINATION IN CHRISTOPHER MARLOWE’S TRAGEDY “TAMBURLAINE THE GREAT”. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 2(12), 455-457.

15. Muradovich, R. M. (2021). The Image of a Woman in The Work of Uzbek Writers. Eurasian Research Bulletin, 3, 7-12.

16. Махмурова, М., Абдуллаева, Л. С., & Самадова, С. А. Современные методы преподавания иностранных языков. Коммуникативный метод. Наука. Мысль, 6, 72-76.

17. Turaeva, K., & Zarinabonu, A. (2022). Interpretation Of Woman Image in Modern Uzbek Literature (Based on Utkir Khashimov’s Book “Between Two Doors”). Eurasian Research Bulletin, 4, 42-44.

18. Baxronova Matluba. (2022). RUHIY KASALLIKLARNING INGLIZ ADABIYOTIDA BERILISHI. https://doi.org/10.5281/zenodo.6509637

19. Oripova Kamola. (2022). O'ZBEK VA FRANSUZ TILLARIDAGI MAQOLLARDA JON KONSEPTINING IFODALANISHI. Yosh Tadqiqotchi Jurnali, 1(3), 398–408. Retrieved from http://2ndsun.uz/index.php/yt/article/view/209

20. Тухтаева, Ф. И., & Ҳамроева, Ш. Ш. (2019). Сопоставление диккенсовской концепции детства и концепции детства в произведениях Достоевского. Мировая наука, (5), 709-713.

21. Суяров, З. Э. (2021). СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКОЕ ИЗУЧЕНИЕ ПРОБЛЕМЫ БЕДНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ. Academic research in educational sciences, 2(12), 1175-1182.

22. NARZIYEVA, I. Z. (2021, March). COMPARATIVE STUDY OF THE CULTURAL AND NATIONAL CHARACTERISTICS OF MODERN UNITS OF ORAL SPEECH (based on Uzbek and English language materials). In E-Conference Globe (pp. 285-289).

23. Kadirova, N. A. (2020). UZBEK NATIONAL CHILDRENS CLOTHING AND ITS EVOLUTION. *Theoretical & Applied Science*, (6), 155-157.